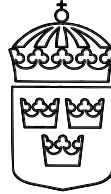

Kommittédirektiv

Statliga finansieringsinsatser

Dir.
2015:21

Beslut vid regeringssammanträde den 26 februari 2015

Sammanfattning

En särskild utredare ska kartlägga behovet av statliga marknadskompletterande finansieringsinsatser riktade till små och medelstora företag. Utredaren ska även lämna förslag på hur dagens insatser kan bli mer effektiva och ändamålsenliga samt vid behov lämna förslag på förändringar av insatsernas inriktning och utformning och, om så bedöms lämpligt, på strukturella förändringar nödvändiga för förslagets genomförande. Utredaren ska inte lämna förslag på skatteområdet.

Uppdraget ska fokusera på kartläggning av utbud och efterfrågan på finansiering till nya, små och medelstora företag. Eventuella finansieringsgap ska analyseras och behov av marknadskompletterande finansieringsinsatser specificeras.

Utredaren ska

- kartlägga utbud och efterfrågan av finansiering för nya, små och medelstora företag samt förändringar under de senaste åren,
- analysera hur väl de statliga finansieringsinsatserna möter de finansieringsbehov som den privata marknaden inte tillgodoser,
- analysera ramvillkorens betydelse för företagens möjligheter att få finansiering, särskilt med beaktande av förändringar som genomförts de senaste åren,
- kartlägga instrument och metoder för riskdelning och samverkan mellan offentligt och privat kapital.

Om utredaren kommer till slutsatsen att nya insatser eller förändringar av befintliga insatser för att stödja finansieringen

av nya, små och medelstora företag är motiverade, ska utredaren föreslå hur de ska utformas. I den mån åtgärderna har statsfinansiella konsekvenser ska utredaren också föreslå hur insatserna ska finansieras. Uppdraget ska genomföras i nära dialog med Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2015.

Bakgrund och utgångspunkter

Entreprenörskap, företagande och innovation är viktigt för ökad sysselsättning och hållbar tillväxt. Därför är det viktigt med ett gott företags- och innovationsklimat som ger förutsättningar för små och medelstora företag i alla delar av Sverige att utvecklas och växa. God tillgång till finansiering, exempelvis lån, krediter, ägarkapital och bidrag, är en väsentlig del i detta.

De viktigaste förutsättningarna för en väl fungerande kapitalförsörjning är goda ramvillkor och tydliga regelverk för såväl de aktörer som tillhandahåller kapital som för de företag som är i behov av kapital. Den generella bilden är att svenska företags tillgång till finansiering är relativt god, men att det finns grupper av företag och branscher som har svårare än andra att få tillgång till finansiering. En stor andel av svenska företagare är äldre. Det kan därför finnas anledning att studera denna grupp, t.ex. med avseende på om befintliga finansieringsinsatser möter de behov som finns vid generationsskifte. Det kan även finnas regionala skillnader i fråga om strukturella förutsättningar, tillgång till och behov av kapital. Sverige har en väl fungerande banksektor och lånemarknad samt en välutvecklad riskkapitalbransch när det gäller utköp av mogna företag. För företag med hög tillväxtpotential har dock utbudet av privat riskkapital i tidiga faser minskat under flera år. Tidiga skeden präglas av hög risk, värderings- och informationsproblem samt långa ledtider till finansiell bärighet, vilket gör att marknaden sällan kan eller vågar satsa kapital på egen hand. Även otillräckliga säkerheter bland mindre företag bidrar till svårigheter till finansiering.

Statliga insatser kan i vissa fall vara motiverade om förutsättningarna för privata finansörer att medverka till en finansie-

ring är alltför osäkra ur ett finansiellt perspektiv och det samtidigt finns ett samhälleligt intresse av att investeringen genomförs. Statens roll ska vara marknadskompletterande, då företagens behov av externt kapital i första hand ska tillgodoses av den privata marknaden. Att vara marknadskompletterande innebär i detta sammanhang bl.a. att statliga insatser inte ska konkurrera med det privata finansieringsutbudet.

Förslag som lämnas av utredaren ska vara förenliga med EU:s statsstödsregelverk.

Uppdraget att kartlägga utbud och efterfrågan avseende finansiering för små och medelstora företag samt förändringar av denna under de senaste åren

Inledning

Utbudet av finansiering har i flera avseenden minskat under de senaste åren. Bankernas utlåning har stramats åt till följd av förändrade bankregler och ökade kapitalkrav. Utbudet av riskkapital för nya, små och medelstora företag har minskat till följd av en lägre riskbenägenhet bland privata investerare. Det finns även en oro för att en förändrad reglering av bank- och försäkringsverksamhet ytterligare har eller kan komma att hämma tillförseln av kapital till den här typen av företag.

Uppdraget

Utredaren ska därför kartlägga utbudet och efterfrågan när det gäller finansiering för nya, små och medelstora företag samt beskriva förändringen över tid. I arbetet med kartläggningen ska bland annat följande frågeställningar besvaras:

- Hur ser företagens finansieringssituation ut i dag, och hur har den förändrats över tid?
- Hur ser privata finansiärers engagemang bland nya, små och medelstora företag ut, och hur har det förändrats över tid? Finns det skillnader mellan grupper av företag liksom olika kategorier av investerare?

- Hur påverkas företagen av förändrad riskvilja bland privata investerare?

Uppdraget att analysera hur väl de statliga finansieringsinsatserna möter de finansieringsbehov som den privata marknaden inte tillgodoser

Inledning

Goda förutsättningar för innovation och kommersialisering av nya affärsidéer är avgörande för samhällets långsiktiga innovationskraft, förnyelse och hållbar tillväxt i företag inom såväl befintliga som potentiella eller framväxande tillväxtområden. Många företag klarar sin grundläggande finansiering med egna medel eller via den privata marknaden. Under ett företags utvecklingsfas från företagsstart, särskilt för tillväxtföretag i skeden av utveckling och expansion, kan det dock finnas motiv för staten att tillhandahålla extern marknadskompletterande finansiering. Det handlar i grunden om att tillhandahålla riskvilligt kapital i de tidiga skeden och segment som den privata marknaden inte tillgodoser, men där det finns ett samhällsekonomiskt motiv för insatser som leder till tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv.

Uppdraget

Utredaren ska analysera hur väl statens insatser möter företagens behov av finansiering i de skeden och segment där det finns finansieringsgap, t.ex. till följd av marknadsmisslyckande, som den privata marknaden inte tillgodoser. Utredaren ska även lämna förslag på hur dagens insatser kan bli mer effektiva och ändamålsenliga samt vid behov lämna förslag på förändringar av insatsernas inriktning och utformning och, om så bedöms lämpligt, på strukturella förändringar nödvändiga för förslagets genomförande. I arbetet med analysen ska bland annat följande frågeställningar besvaras:

- Vilka finansieringsgap bör avhjälpas med stöd av statlig intervention?
- Hur väl möter nuvarande statliga insatser de finansieringsgap som finns i dag?
- Hur kan statens finansieringsinsatser göras mer ändamålsenliga och effektiva?

Uppdraget att analysera ramvillkorens betydelse för små och medelstora företags möjligheter till finansiering

Inledning

Goda ramvillkor för företag och företagande är av central betydelse för Sveriges utveckling. Med ramvillkor i detta sammanhang avses generella system och regelverk som anger villkor och förutsättningar för företags tillgång till finansiering.

Uppdraget

Utredaren ska analysera ramvillkorens betydelse för nya, små och medelstora företags möjligheter till finansiering. I arbetet med analysen ska bland annat följande frågeställningar besvaras:

- Vilka ramvillkor är av särskilt stor betydelse för företagens finansieringssituation?
- Hur har skärpta finansmarknadsregleringar under senare år påverkat bankernas utlåning och riskexponering till företag i olika grupper av nya, små och medelstora företag?
- Har betydelsen av informella investerare och affärsänglar förändrats över tid och vilka ramvillkor är av stor betydelse för ett ökat engagemang från dessa grupper av investerare?

Utredaren ska inte lämna förslag på skatteområdet.

Uppdraget att kartlägga instrument och metoder för riskdelning och samverkan mellan offentligt och privat kapital

Inledning

Statliga garantier kan vara ett alternativ till direkta statliga lån för att förbättra möjligheterna till finansiering för små och medelstora företag. Ett garantisystem kan bygga på att staten garanterar banklån och delar risktagande med banken eller något annat privat låneinstitut. Flera av de statliga finansieringsaktörerna har möjlighet att lämna garantier. Villkoren i dag är dock sådana att direkta lån är mindre kostsamma och mer ändamålsenliga för kunderna.

Uppdraget

Utredaren ska kartlägga instrument och metoder för samverkan mellan privat och offentligt kapital i syfte att stärka bankers och andra låneinstituts utlåning till små och medelstora företag, särskilt till företag med hög tillväxtpotential. I arbetet med kartläggningen ska bland annat följande teman belysas och frågor besvaras:

- Beprovade och verkningsfulla metoder för att åstadkomma riskdelning mellan banker och offentliga aktörer för att stärka bankers och privata låneinstituts utlåning till små och medelstora företag ska redovisas.
- Vilka former av samverkan mellan staten och näringslivet skulle kunna bidra till att öka den privata marknadens närvaro i segment där det i dag finns behov av marknadskompletterande finansiering?
- Samverkansinstrumenten ska bl.a. bidra till att öka det privata finansieringsutbudet i vissa segment. Hur bör riskavvägningen se ut mellan det offentliga och privata engagemanget?

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa såväl offentligfinansiella som andra konsekvenser av förslagen. Till den del förslagen medför negativa statsfinansiella effekter ska utredaren föreslå finansiering av förslagen enligt gällande finansieringsprinciper. Utredaren bör även analysera kortsiktiga och långsiktiga effekter som förslagen kan förväntas medföra för företagare.

Utredaren ska även särskilt redovisa hur förslagen påverkar jämställdheten mellan kvinnor och män i företagandet.

Utredaren ska tillämpa riktlinjerna som ges i kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning för att ange kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar. I arbetet med konsekvensutredningen ska kommittén ha kontakt med Tillväxtverket.

Samråd och redovisning av uppdraget

Uppdraget ska genomföras i nära dialog med Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Utredaren ska samråda med Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser och Verket för innovationssystem. Utredaren ska sammankalla en referensgrupp bestående av de offentliga finansieringsaktörerna. Utredaren har även möjlighet att sammankalla expert- och arbetsgrupper. Vidare ska andra berörda intresseorganisationer och myndigheter hållas informerade om arbetet.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2015.

(Näringsdepartementet)